

20 lat Polski w Unii Europejskiej

Doświadczenia i wyzwania

**Księga jubileuszowa
Profesor Ewy Pancer-Cybulskiej**

**pod redakcją Ewy Szostak,
Bernadety Baran i Łukasza Olipry**



Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2024

Recenzja naukowa

dr hab. Ireneusz Jaźwiński, prof. US

Redakcja wydawnicza

Agnieszka Flasińska

Korekta

Barbara Łopusiewicz

Opracowanie graficzne, skład i łamanie

Małgorzata Myszkowska

Projekt okładki

Beata Dębska

Na okładce wykorzystano zdjęcie z zasobów Adobe Stock

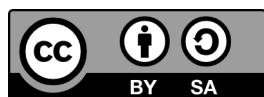
Fotografie w rozdziale „Bardzo osobisty przyczynek do biografii, nie tylko naukowej” pochodzą z archiwum rodziny Jubilatki.

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2024

Nota copyright obowiązuje do 31 maja 2025.

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

Od 1 czerwca 2025 publikacja dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-
Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0). Skrócona treść licencji
na <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.pl>



ISBN 978-83-67899-83-3 (dla wersji papierowej)

ISBN 978-83-67899-84-0 (dla wersji elektronicznej)

DOI: 10.15611/2024.84.0

Cytuj jako: Szostak, E., Baran, B. i Olipra, Ł. (red.). (2024). *20 lat Polski w Unii Europejskiej. Doświadczenia i wyzwania. Księga jubileuszowa Profesor Ewy Pancer-Cybulskiej*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

WYZWANIA POLITYKI REGIONALNEJ W KONTEKŚCIE ZAŁOŻEŃ EUROPEJSKIEJ POLITYKI SPÓJNOŚCI ORAZ UWARUNKOWAŃ WSPÓŁCZESNEJ GOSPODARKI

Joanna Kudelko

2.1. Wprowadzenie

Najważniejszymi wyzwaniami dla gospodarek regionalnych są stymulowanie rozwoju społeczno-gospodarczego oraz poprawa jakości życia mieszkańców. W stymulowaniu rozwoju regionalnego ogromne znaczenie ma sposób realizowanej w stosunku do poszczególnych obszarów polityki, którą należy uznać za jeden z najważniejszych czynników rozwoju regionalnego. Na politykę regionalną realizowaną w Polsce ogromny wpływ ma europejska polityka spójności, w ramach której wyznaczane są priorytety rozwojowe krajów i regionów. Wpływ ten uwidacznia się na poziomie zarówno programowania polityki, jak i jej finansowania.

Polityka rozwoju regionalnego musi być dostosowana do sprostania zmieniającym się wyzwaniom gospodarczym. Współcześnie determinowana jest zwłaszcza postępującymi procesami globalizacji oraz szybkim tempem zmian technologicznych i digitalizacją gospodarki. Wpływ na postrzeganie roli polityki regionalnej miały także takie zjawiska, jak pandemia, agresja Rosji na Ukrainę, wojna na Bliskim Wschodzie czy zmiany klimatyczne (Korenik, 2024).

Odporność definiowana jest jako zdolność regionu do reagowania na zmiany albo do radzenia sobie z nimi, czyli zdolność do dostosowania się do wpływu bodźców zewnętrznych, wykorzystania ewentualnych korzyści z pozytywnych szoków czy też zmniejszania ewentualnych szkód wynikających z niekorzystnych szoków (Briguglio i in., 2009, s. 233). Pojęcie odporności regionów odnosi się do ich zdolności do przewidywania zagrożeń dla rozwoju, podejmowania działań łagodzących szkodliwe skutki nagłych wstrząsów i odbudowy gospo-

darki regionalnej. Odporność stanowi zatem swoisty miernik rozwoju i konkurencyjności regionów (Hill i in., 2008; Hudson, 2010).

W świetle przedstawionych przesłanek celem rozdziału jest określenie wyzwań i wskazanie rekomendacji dla realizacji polityki rozwoju regionalnego, przy uwzględnieniu priorytetów europejskiej polityki spójności oraz zmieniających się uwarunkowań i wyzwań współczesnej gospodarki.

2.2. Priorytety polityki spójności Unii Europejskiej

Polityka spójności Unii Europejskiej podlega ciągłej ewolucji. Tradycyjnie przedmiotem jej zainteresowania i wsparcia były przede wszystkim obszary problemowe, o stosunkowo najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego, lecz to prowadziło do swoistego uzależnienia od pomocy zewnętrznej i pozbawienia bodźca do mobilizowania endogenicznego potencjału rozwojowego poszczególnych regionów (Kudelko, 2013, s. 194). Stało się to przesłanką do zmian podstaw programowych polityki spójności. Przyjęto zatem, że oprócz wspierania regionów opóźnionych w rozwoju powinno się jednocześnie dążyć do wzmacniania innowacyjności i konkurencyjności Unii w układzie globalnym. Już w okresie programowania 2014-2020 priorytety polityki spójności zostały wyraźnie powiązane z polityką konkurencyjności, ukierunkowaną na osiągnięcie wzrostu gospodarczego, który ma być: inteligentny, zrównowagony oraz sprzyjający włączeniu społecznemu. Polityka ta przestała być nastawiona na spójność w rozumieniu wyrównywania różnic w poziomie rozwoju i upodabniania struktury gospodarki poszczególnych krajów i regionów. Zorientowała się raczej na realizację polityki wspierania konkurencyjności poprzez koncentrację interwencji na inwestycjach charakteryzujących się największą efektywnością.

Równocześnie w okresie programowania 2014-2020 wdrażany był nowy paradygmat polityki regionalnej ukierunkowanej terytorialnie (*place-based policy*), opierający się na założeniu, że wszelkie interwencje publiczne, które powinny przyczyniać się do rozwoju regionów, mają być ukierunkowane na dane terytorium przy uwzględnieniu i wykorzystaniu jego endogenicznego potencjału i bazować na zasobach, atutach i możliwościach danej jednostki (Barca, 2009).

Zgodnie z takim kierunkiem myślenia wprowadzono w życie koncepcję inteligentnej specjalizacji. W myśl podstawowego założenia tej koncepcji rozwój powinien być oparty na endogenicznym potencjale, co oznacza, że wszystkie regiony i państwa powinny zidentyfikować swoje indywidualne i unikalne zasoby i kluczowe czynniki sukcesu, charakteryzujące się największym potencjałem rozwojowym i tworzące warunki dla innowacyjności, a następnie wybrać

niewielką liczbę kluczowych obszarów do ewentualnej specjalizacji w oparciu o zidentyfikowany wcześniej potencjał (Bański i Mazurek, 2018), a interwencja publiczna musi być selektywna i skoncentrowana na określonej działalności gospodarczej (Radošević, 2017), poprzedzona rozpoznaniem atutów regionu i jego słabości oraz identyfikacją cech i specyficznych atutów każdego regionu lub kraju (Lopes i in., 2019; Piirainen i in., 2017).

Obecnie realizowana polityka spójności w okresie programowania 2021-2027 ukierunkowana jest szczególnie na transformację cyfrową i ekologiczną. Założono wymóg koncentracji tematycznej na tzw. celach *smart* oraz *green*, co się wyraża w przeznaczeniu przyznanego środków instrumentów finansowych polityki spójności. Bardzo ważne jest też założenie o konieczności zintegrowanego rozwoju różnego rodzaju obszarów. Zintegrowany rozwój terytorialny ma być wspierany w oparciu o oddolne strategie rozwoju lokalnego lub terytorialnego przez zintegrowane inwestycje terytorialne, rozwój lokalny kierowany przez społeczności lub inne narzędzia opracowane przez państwa członkowskie.

Warto nadmienić, że w reakcji na kryzys wywołany pandemią COVID-19 opracowano Plan Odbudowy dla Europy, którego celem jest odbudowa i uzyskanie odporności na kryzys, w tym przeciwdziałanie średnioterminowym i długoterminowym konsekwencjom kryzysu wywołanego przez pandemię. W celu jego finansowania stworzono tymczasowy instrument odbudowy gospodarczej. Także w przypadku tego instrumentu odzwierciedlają się główne priorytety polityki spójności Unii Europejskiej. Podobnie jak w jej przypadku, wyraźne są koncentracja tematyczna i położenie nacisku na cele klimatyczne (inwestycje w OZE, termomodernizację, ograniczanie niskiej emisji, niskoemisyjny transport miejski i regionalny, zazielenianie miast i obszarów powiązanych) oraz na cele cyfrowe (rozwój sieci 5G, e-administracji i e-społeczeństwa, upowszechnienie dostępu do szybkiego Internetu, dbałość o cyberbezpieczeństwo).

2.3. Wyzwania i rekomendacje dla polityki rozwoju regionów

Realizowana polityka regionalna powinna uwzględniać współczesne uwarunkowania i wyzwania rozwojowe. Sprostanie im wymaga podjęcia odpowiednio dobranych działań, które służą wzmocnieniu potencjału endogenicznego oraz zwiększeniu odporności gospodarki na pojawiające się wstrząsy i zakłócenia oraz zapewnieniu wysokiego poziomu rozwoju.

W ujęciu syntetycznym można wskazać najważniejsze atrybuty gospodarek regionalnych, na które składają się wartości istotne dla rozwoju potencjału endogenicznego regionów oraz style działania sprzyjające rozwojowi nowoczesnej gospodarki (Kudelko i in., 2020).

Rekomendacje dla polityki rozwoju regionów odnoszą się zatem do wzmacniania najważniejszych atrybutów nowoczesnych i odpornych gospodarek regionalnych. Do niezbędnych wartości, które należy wzmacniać w celu wykreowania nowoczesnej i odpornej gospodarki regionalnej, należą:

- kompetencje,
- wiedza naukowa i technologiczna,
- kapitał finansowy,
- bezpieczeństwo publiczne i społeczne.

Kompetencje odnoszą się do wartości związanych z indywidualnymi cechami, zdolnościami i predyspozycjami ludzi. Mają charakter podmiotowy i przypisywane są poszczególnym jednostkom ludzkim. Należą do nich: wiedza, umiejętności, doświadczenie, postawy czy cechy osobowości, np. kreatywność, przedsiębiorczość, odpowiedzialność. Warunkują jakość kapitału ludzkiego w relacjach społecznych i gospodarczych, w szczególności w ramach funkcjonowania w organizacji i na rynku pracy. Do zadań sektora publicznego należy stworzenie warunków systemowych do rozwoju kompetencji kapitału ludzkiego. Obejmują one kształtowanie systemu szkolnictwa, który oprócz przekazywania konkretnej wiedzy powinien uwzględniać także potrzebę kreowania kompetencji miękkich i postaw przedsiębiorczych oraz dostosowania treści edukacyjnych do zmian społeczno-gospodarczych. Z punktu widzenia sterowania rozwojem regionalnym zawodność czynnika ludzkiego jest szczególnie niekorzystna, gdy przejawia się w nieoptymalnych decyzjach osób sprawujących władzę w danej społeczności. Stąd też działania edukacyjne muszą być kierowane do pracowników administracji publicznej, aby dostosowywać ich kompetencje do zmieniających się potrzeb i uwarunkowań gospodarki. Badania dowodzą, że niski potencjał instytucjonalny ogranicza jakość polityki regionalnej (Marques i Morgan, 2018). Jej skuteczność zależy od struktur instytucjonalnych i jakości rządu w regionie oraz wiedzy i przygotowania merytorycznego władz regionalnych i pracowników administracji (Kroll, 2017).

Wiedza naukowa i technologiczna postrzegana jest obecnie jako jeden z najważniejszych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego. Wiedza jest podstawą budowania kapitału intelektualnego regionu, co determinuje innowacyjność gospodarki. Rozwój potencjału innowacyjnego regionu wiąże się z obecnością przedsiębiorstw innowacyjnych, które w wyniku swojej działalności wytwarzają produkt wysokiej jakości, o bardzo dobrych parametrach technicznych, dużej użyteczności i nowoczesności. Rolą władz publicznych jest dbałość o rozwój sektora badawczo-rozwojowego oraz wspieranie sektorów wysokiej technologii w produkcji i usługach. Innowacyjność gospodarki uwarunkowana jest działalnością publicznych instytucji badawczo-rozwojowych, placówek naukowych i edukacyjnych, jednostek szkolnictwa wyższego oraz różnego typu instytucji

doradczych. Władze publiczne sterują procesem generowania informacji oraz tworzenia wiedzy przez pobudzanie czynników oddziałujących na rozwój nauki, badań, kształcenie kadr i stosowanie nowoczesnej techniki i technologii. Wraz z postępowaniem technologicznym istotna jest cyfryzacja urzędów i instytucji różnego szczebla. Niezmiernie ważnym elementem polityki władz samorządowych jest aktywizacja potencjału endogenicznego regionu. Priorytetem powinno stać się wspieranie sektorów wysokiej technologii, które cechują się dużą wartością dodaną oraz miejscami pracy dobrej jakości. Dlatego ważnymi działaniami powinny stać się identyfikacja oraz rozwój inteligentnych specjalizacji regionalnych i lokalnych. Oznacza to właściwe, trafne zidentyfikowanie specyficznych i unikatowych obszarów o najwyższym potencjale rozwojowym, w których istnieją szanse na tworzenie innowacyjności dla wzmocnienia konkurencyjności gospodarki regionalnej, co się przyczyni do optymalnego wykorzystania danego terytorium.

Kapitał finansowy jest podstawowym warunkiem funkcjonowania gospodarstw domowych, przedsiębiorstw, sektora samorządowego i pozarządowego. Stanowi o możliwościach konsumpcji i inwestycji. W gestii władz publicznych leżą działania nakierowane na wsparcie przedsiębiorstw, zwłaszcza małych i średnich, oraz aktywną politykę na rynku pracy. Jednak pomoc socjalna dla gospodarstw domowych oraz pomoc publiczna dla przedsiębiorstw nie może działać na te podmioty demotywująco. Działalność państwa nie powinna utrzymywać postaw określanych jako wyuczony syndrom bezradności. Przejawia się on w zatraćaniu umiejętności radzenia sobie samodzielnie w trudnych sytuacjach i w oczekiwaniu pomocy ze strony instytucji publicznych. Warunkiem lepszej efektywności zarządzania gospodarkami regionalnymi jest dalsza decentralizacja, która polega na przekazaniu samorządom większych niż dotychczas kompetencji, a co za tym idzie, także większej puli środków finansowych, np. poprzez zwiększenie ich udziału w podatku od osób fizycznych i prawnych. Decentralizacja władzy i finansów publicznych ma gwarantować zwiększenie roli samorządów wojewódzkich, jako kluczowych podmiotów realizacji polityki regionalnej, w wykorzystaniu potencjału regionalnego i lokalnego oraz podejmowaniu decyzji o kierunkach interwencji.

Utrzymywanie bezpieczeństwa publicznego i społecznego oznacza zapewnienie ochrony przed wszelkimi zagrożeniami, utrzymywanie porządku publicznego i prawidłowego funkcjonowania państwa, zachowanie zdrowia i życia obywateli oraz zagwarantowanie możliwości realizacji podstawowych interesów społeczno-gospodarczych państwa i obywateli. To głównie w gestii władz publicznych leżą takie obszary działań, jak zapewnienie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej, zapewnienie odporności systemu opieki zdrowotnej czy utrzymanie infrastruktury krytycznej. Instytucje publiczne odpowiedzialne

są też w głównej mierze za utrzymanie bezpieczeństwa społecznego, które wiąże się z zapewnieniem wysokiego poziomu życia osobom i grupom społecznym oraz tworzeniem warunków dla ich rozwoju. Działania w tym zakresie obejmują zabezpieczenia bytowe, utrzymanie szeroko rozumianej infrastruktury społeczno-gospodarczej, obejmującej usługi edukacyjne, kulturowe, rekreacyjne, a także infrastruktury technicznej, w tym komunikacyjnej i transportowej, oraz ochrony środowiska przyrodniczego.

Oprócz pielęgnowania wymienionych priorytetowych wartości, bardzo istotne są przyjęte style działania, które umożliwiają efektywne wykorzystanie wartości potencjału endogenicznego oraz ich wzmacnianie. Warto wskazać:

- elastyczność,
- dywersyfikację,
- komunikację i współpracę.

Elastyczność w podejmowaniu decyzji i działaniu rozumiana jest jako umiejętność dostosowywania się do zmieniających się warunków. Elastyczny pracownik jest gotowy do dostosowania się do nowych warunków pracy, spełniania oczekiwań pracodawcy, zmiany stanowiska pracy czy podjęcia się nowych obowiązków. Również przedsiębiorstwa muszą wykazać się elastycznością w działaniu, aby utrzymać się na rynku wobec nieuniknionych zmian uwarunkowań funkcjonowania. Po stronie władz publicznych leży przede wszystkim przygotowanie procedur działania elastycznie reagujących na nowe wyzwania, w szczególności w sferze zarządzania kryzysowego. Elastyczność i odporność instytucji i usług nie może zostać osiągnięta bez elastycznej i efektywnej administracji. Warunkami skutecznej interwencji są jej długookresowe planowanie i dalekowzroczność w realizacji przedsięwzięć rozwojowych. Istnieje zagrożenie, że decydenci, skupiając się na krótkookresowych, doraźnych działaniach, zaniedbują systemowe, długoterminowe, instytucjonalne reformy, nastawione na pozytywne efekty, odczuwalne w długim czasie. Nowoczesne myślenie o polityce rozwoju regionalnego wymaga zmiany nastawienia urzędów publicznych i postrzegania siebie nie jako nadzorców i osób sprawujących kontrolę, ale jako inicjatorów życia gospodarczego, wspierających działania obywateli i podmiotów gospodarczych, wykazujących się elastycznością i umiejętnością działania w warunkach zmiany.

Dywersyfikacja oznacza różnicowanie działalności i aktywności oraz poszukiwanie różnych sposobów na osiągnięcie sukcesu gospodarczego. Wskazaną dla przedsiębiorstw strategią jest dywersyfikacja ich działalności, co oznacza zabezpieczenie pozyskiwania dochodów z różnych obszarów działań, rozszerzenie asortymentu produkowanych dóbr czy oferowanych usług, zabezpieczenia kilku niezależnych dostawców, odbiorców, rynków zbytu, kanałów dystrybucji czy źródeł finansowania. W większym zakresie dywersyfikacja dotyczy różni-

cowania struktury gospodarki. Do zadań władz publicznych należą wspieranie dywersyfikacji gospodarki i stwarzanie warunków do rozwoju firm z różnych branż, nie tylko wiodących na lokalnych rynkach. W zależności od lokalnej sytuacji, oprócz wzmocnienia inteligentnych specjalizacji, samorządowy sektor publiczny powinien wspierać dywersyfikację działalności gospodarczej. Lokalne i regionalne gospodarki oparte tylko na jednym sektorze, w razie zmian technologicznych czy kryzysów, są bardzo wrażliwe i podatne na załamanie.

Komunikacja i współpraca są niezbędnymi warunkami osiągnięcia sukcesu gospodarczego. Gospodarka regionalna jest bardzo złożonym systemem, składającym się z wielu elementów, działającym na zasadzie naczyń połączonych. Sukces gospodarczy zależy od indywidualnych działań każdego z podmiotów tego systemu oraz przedsięwzięć powstałych w efekcie ich współdziałania. Współpraca wszystkich interesariuszy regionalnych wywołuje efekt synergii, dzięki czemu rezultaty rozwojowe są większe niż suma indywidualnych działań poszczególnych podmiotów. Rolą samorządu terytorialnego jest wspieranie i inicjowanie wszelkich form współpracy. Sieci wzajemnie powiązanych i kooperujących przedsiębiorstw przyczyniają się do integracji lokalnego potencjału wytwórczego. Formy wsparcia obejmują pomoc organizacyjno-prawną, usuwanie barier legislacyjnych, które utrudniają kooperację oraz działalność informacyjną i edukacyjną, uświadamiającą konieczność współpracy i płynące z niej korzyści. Specyficzną formą współpracy, którą należy rozpropagować w większym niż dotychczas zakresie, jest partnerstwo publiczno-prywatne (PPP). Umożliwia ono łączenie sił i środków tych dwóch sektorów w realizacji przedsięwzięć i dostarczaniu usług tradycyjnie przypisywanych do zadań sektora publicznego, przy obopólnych korzyściach dwóch stron partnerstwa. Wymóg efektywnej współpracy dotyczy także władz różnego szczebla (centralnego, regionalnego i lokalnego). Przyczynia się ona do efektywnego wykorzystania zasobów i potencjału poprzez wywoływanie efektu synergii w wyniku jednoczenia sił i środków w rozwiązywaniu wspólnie zdelimitowanych problemów. Innym rodzajem współdziałania jest wzmocnianie partycypacji społecznej. Przejawia się ona w aktywnym uczestnictwie mieszkańców w podejmowaniu decyzji dotyczących społeczności, w których żyją. Zadaniami władz lokalnych i regionalnych są nawiązywanie współpracy i sprawna komunikacja z mieszkańcami.

Współpraca różnych interesariuszy jest istotnym warunkiem powodzenia realizacji strategii inteligentnych specjalizacji regionalnych (Crescenzi i in., 2020). Kooperacja powinna obejmować także powiązania międzyregionalne. Nie chodzi jednak o przypadkowe relacje, ale o powiązania między regionami, które zapewniają komplementarne możliwości (Balland i Boschma, 2021). Słabo rozwinięta kultura współpracy oraz niska zdolność polityczna są częstymi problemami regionów najsłabiej rozwiniętych (Tripl i in., 2020).

2.4. Zakończenie

Gospodarka regionalna jest systemem złożonym ze współzależnych elementów, pomiędzy którymi dochodzi do wielostronnych interakcji. Sprostanie wyzwaniom rozwojowym wymaga podjęcia przemyślanych i skoordynowanych działań dotyczących różnych obszarów gospodarki i uzależnionych od indywidualnych i wspólnych wysiłków wszystkich podmiotów regionalnej społeczności.

W rozdziale, w sposób syntetyczny, określono główne filary nowoczesnej i odpornej na zakłócenia gospodarki regionalnej, na które składają się wartości istotne dla rozwoju potencjału endogenicznego regionów oraz style działania sprzyjające rozwojowi nowoczesnej gospodarki. Filarami nowoczesnej i odpornej na zakłócenia gospodarki regionalnej są takie wartości, jak: kompetencje, wiedza naukowa i technologiczna, kapitał finansowy, bezpieczeństwo publiczne i społeczne. Style działania, które służą efektywniejszemu wykorzystaniu wartości potencjału endogenicznego, to: elastyczność, dywersyfikacja, komunikacja i współpraca. Proponowane rozwiązania wykraczają poza krótkookresowe interwencje. Uwzględniają działania, które mają sprostać wyzwaniom rozwojowym w dłuższym okresie i uodpornić gospodarkę na pojawiające się cyklicznie zakłócenia.

Wskazane rekomendacje wpisują się w priorytety polityki spójności Unii Europejskiej. Nawiązują zwłaszcza do priorytetów związanych z podejściem ukierunkowanym terytorialnie, promującym wspieranie rozwoju potencjału endogenicznego poszczególnych regionów, poprzez inwestycje w kapitał ludzki i innowacyjność. Należy uznać za słuszną i wartą promowania koncepcję rozwoju inteligentnych specjalizacji regionalnych, które mogą się przyczynić do zwiększenia innowacyjności i konkurencyjności gospodarek. Wobec różnych nieprzewidzianych uwarunkowań zewnętrznych ważną kwestią jest budowanie odporności regionów na wszelkiego rodzaju zakłócenia.

Literatura

- Balland, P.-A. i Boschma, R. (2021). Complementary Interregional Linkages and Smart Specialisation: An Empirical Study on European Regions. *Regional Studies*, 55(6), 1059-1070. <https://doi.org/10.1080/00343404.2020.1861240>
- Bański, J. i Mazurek, D. (2018). Smart Specialisation and the Internal Potential of Regions in Poland. *Folia Geographica*, 60(1), 5-30.
- Barca, F. (2009). Program dla zreformowanej polityki spójności. *Podejście ukierunkowane terytorialnie w osiąganiu celów i oczekiwań Unii Europejskiej*. www.mir.gov.pl
- Briguglio, L., Cordina, G., Farrugia, N. i Vella, S. (2009). Economic Vulnerability and Resilience: Concepts and Measurements. *Oxford Development Studies*, 37(3), 229-247. <https://doi.org/10.1080/13600810903089893>

- Crescenzi, R., de Blasio, G. i Giua, M. (2020). Cohesion Policy Incentives for Collaborative Industrial Research: Evaluation of a Smart Specialisation Forerunner Programme. *Regional Studies*, 54(10), 1341-1353. <https://doi.org/10.1080/00343404.2018.1502422>
- Hill, E. W., Wial, H. i Wolman, H. (2008). *Exploring Regional Resilience* (Working Paper 2008-04. Macarthur Foundation Research Network on Building Resilient Regions, Institute for Urban and Regional Development, University of California, Berkeley). <https://doi.org/10.13140/RG.2.1.5099.4000>
- Hudson, R. (2010). Resilient Regions in an Uncertain World: Wishful Thinking or Practical Reality. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 3(1), 11-25. <https://doi.org/10.1093/cjres/rsp026>
- Korenik, S. (2024). *Czynniki i bariery rozwoju regionalnego w nowych uwarunkowaniach*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.
- Kroll, H. (2017). Smart Specialization Policy in an Economically Well-developed, Multilevel Governance System. W: S. Radošević, A. Curaj, R. Gheorghiu, L. Andreescu, I. Wade (red.), *Advances in the Theory and Practice of Smart Specialization* (s. 99-123). Academic Press.
- Kudelko, J. (red.). (2013). Uwarunkowania i kierunki rozwoju województw Polski Wschodniej jako regionów słabo rozwiniętych. *Studia KPZK PAN, CLI*.
- Kudelko, J., Wałachowski, K. i Żmija, D. (2020). *Gospodarka regionalna w obliczu kryzysu wywołanego pandemią COVID-19*. Difin.
- Lopes, J., Ferreira, J. i Farinha, L. (2019). Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3): Past, Present and Future Research. *Growth and Change*, 50(1), 38-68. <https://doi.org/10.1111/grow.12268>
- Marques, P. i Morgan, K. (2018). The Heroic Assumptions of Smart Specialisation: A Sympathetic Critique of Regional Innovation Policy. W: A. Isaksen, R. Martin, M. Trippl (red.), *New Avenues for Regional Innovation Systems – Theoretical Advances, Empirical Cases and Policy Lessons* (s. 275-293). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-71661-9_14
- Piirainen, K. A., Nygaard-Tanner, A. i Alkærsg, L. (2017). Regional Foresight and Dynamics of Smart Specialization: A Typology of Regional Diversification Patterns. *Technological Forecasting and Social Change*, 115(C), 289-300. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2016.06.027>
- Radošević, S. (2017). Assessing EU Smart Specialisation Policy in a Comparative Perspective. W: S. Radošević, A. Curaj, R. Gheorghiu, L. Andreescu, I. Wade (red.), *Advances in the Theory and Practice of Smart Specialisation* (s. 1-36). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-804137-6.00001-2>
- Trippl, M., Zukauskaitė, E. i Healy, A. (2020). Shaping Smart Specialization: The Role of Place-specific Factors in Advanced, Intermediate and Less-developed European Regions. *Regional Studies*, 54(10), 1328-1340. <https://doi.org/10.1080/00343404.2019.1582763>

WYZWANIA POLITYKI REGIONALNEJ W KONTEKŚCIE ZAŁOŻEŃ EUROPEJSKIEJ POLITYKI SPÓJNOŚCI ORAZ UWARUNKOWAŃ WSPÓŁCZESNEJ GOSPODARKI

Streszczenie: W realizacji polityki regionalnej niezbędne jest podjęcie działań mających na celu budowanie większej odporności na różnego rodzaju szoki zewnętrzne oraz zidentyfikowanie problemy rozwojowe. W artykule wskazano, że do niezbędnych wartości, które

należy wzmocnić, aby stworzyć nowoczesną i odporną gospodarkę regionalną, należą kompetencje, wiedza naukowa i technologiczna, kapitał finansowy oraz bezpieczeństwo publiczne i społeczne. Aby wzmocnić wartości priorytetowe, należy przyjąć określone style działań, które pozwolą na efektywne wykorzystanie endogenicznych zasobów regionu. Należą do nich elastyczność, dywersyfikacja oraz komunikacja i współpraca.

Słowa kluczowe: europejska polityka spójności, polityka regionalna, rozwój społeczno-gospodarczy

CHALLENGES OF REGIONAL POLICY IN THE CONTEXT OF EUROPEAN COHESION POLICY AND CONTEMPORARY ECONOMIC CONDITIONS

Abstract: In the implementation of regional policy, it is necessary to take actions aimed at building greater resistance to various types of external shocks and identified development problems. The article points out the necessary values to be strengthened in order to create a modern and resilient regional economy include competences, scientific and technological knowledge, financial capital and public and social security. We find that to strengthen the priority values, the specific styles of actions should be adopted, which would enable effective use of endogenous potential resources of the region. These include flexibility, diversification and communication and cooperation.

Keywords: European cohesion policy, socio-economic development, regional policy

JEL Classification: O18

DOI: 10.15611/2024.84.0.02

Dr hab. Joanna Kudelko, prof. UEK

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie,
Katedra Polityki Ekonomicznej i Programowania Rozwoju
e-mail: kudelkoj@uek.krakow.pl
ORCID: 0000-0002-8430-2377

Zainteresowania badawcze: polityka gospodarcza, polityka społeczna, gospodarka regionalna, integracja europejska, polityka spójności Unii Europejskiej oraz polityka rozwoju regionalnego i lokalnego.